

24. JAKÁ JE KŘEŠŤANSKÁ NADĚJE?

Co je křesťanská naděje?

Naděje je ctností, skrze kterou očekáváme, že se budeme těšit, když zemřeme v Boží milosti, z plného a věčného štěstí, kterým je sám Bůh (viz *Kompendium KKC, 207-216; 387*). Pravá naděje proto není něco, ale Někdo: není založena na věcech, které pomíjí a mohou být vzaty, ale na Bohu, který se daruje navždy. „Pravou, velkou nadějí člověka, která přesto odolává všem zklamáním, může být pouze Bůh (...), který objímá vesmír a který nám může předložit a darovat to, co sami nemůžeme dosáhnout (...). Bůh je základem naděje – ne jakýkoliv bůh - ale onen Bůh, který vlastní lidskou tvář a který nás miloval až do konce: každého jednotlivého a lidstvo v jeho souhrnu“ (*Spe, 31*).

Na které otázky odpovídá naděje?

- Na základní a podstatné otázky, které vyvěrají ze srdce každého člověka: Jak můžeme žít? Jak je možné „čelit naší přítomnosti“ (*Spe, 1*) často poznačené blouděním a bolestí? Jak snášet každodenně námahu žítí? Co zůstává, zatímco všechno pomíjí?
- Člověk chová mnoho nadějí během svého života. Když se některé nebo všechny uskuteční, všímá si, že touží ještě po jiném, protože není ještě plně spokojený: tuší, že „mu může stačit pouze něco nekonečného, něco, co bude vždycky více, než co by mohl kdy dosáhnout“ (*Spe, 30*).

Jaké rysy má naděje ?

Křesťanská naděje:

- Je odlišujícím prvkem křesťanů: díky naději „oni mají budoucnost (...) neví, co je čeká v jednotlivostech, ale vědí v souhrnu, že jejich život nekončí v prázdnotě“ (*Spe, 2*).
- „Předchází ji očekávání, které Bůh má vůči nám! Ano, Bůh nás miluje a právě proto očekává, že my se vrátíme k Němu, že otevřeme srdce Jeho lásce, že vložíme svou ruku do Jeho ruky a připomeneme si, že jsme Jeho děti. Toto očekávání Boží předchází vždy naši naději, přesně jako Jeho láska nás dosahuje jako první“ (*BENEDIKT XVI., Homilie při prvních nešporách I. neděle adventní, 1. 12. 2007*).

- Je nazývána teologální (božskou) v tom smyslu, že Bůh je jejím pramenem, podporou a cílem.
- Není pouze informativní, ale je performativní, to znamená že, „není pouze sdělením věcí, které můžeme znát, ale sdělením, které vytváří fakta a mění život“ (*Spe, 3*).
- Je silnější než utrpení, otroctví, a proto zevnitř proměňuje život a svět (viz *Spe, 4*).
- „Je vždycky také nadějí pro ostatní; jen tak je ona opravdu nadějí také pro mě (...). Jako křesťané bychom se nikdy neměli ptát pouze: jak mohu spasit sebe samého? Ale co mohu udělat, aby jiní byli spaseni?“ (*Spe, 48*). Spása „byla vždy považována za skutečnost společenství“ (*Spe, 14*). „Žít pro Něho (Krista) znamená nechat se vtáhnout do Jeho „bytí pro“ ostatní (*Spe, 28*).

Jaký je pramen naděje?

Naděje pochází ze setkání s Ježíšem Kristem, který:

- Nám dovoluje „poznat Boha, pravého Boha: to znamená přijmout naději“ (*Spe, 3*), objevit Boha jako dobrého a milosrdného Otce, onoho Boha Lásku, kterého nám Ježíš odhalil svým vtělením, svým pozemským životem a svým kázáním a především svou smrtí a vzkříšením. Pravá a jistá naděje je založena na víře v Boha Lásku jako milosrdného Otce, který „tak miloval svět, že dal svého jednorozného Syna“ (*Jan 3,16*). Křesťanská naděje je tudíž ekvivalentní k víře v tom smyslu, že:
 - „víra je základ (podstata – hypostatis) věcí, ve které doufáme, je přesvědčením o věcech, které nevidíme“ (*Žid 11,1*). „Víra je podstatou naděje“ (*Spe, 10*);
 - „aktuální krize víry je především krizí křesťanské naděje“ (*Spe, 17*);
- Nás činí opravdu svobodnými: Kristus „nám říká, kdo je ve skutečnosti člověkem (...). On naznačuje také cestu za smrt“ (*Spe, 6*).
- Sdělil nám podstatu budoucích věcí, a tak očekávání Boha dostává novou jistotu. Je to očekávání budoucích věcí při vyjití z přítomnosti, která už je darována. Je to očekávání v přítomnosti Krista, s Kristem

přítomným, dovršení jeho Těla vzhledem k jeho konečnému příchodu“ (*Spe*, 9).

- Nám dává věčný život.

Co to je věčný život?

„A život věčný je v tom, když poznají tebe, jediného pravého Boha a toho, kterého jsi poslal, Ježíše Krista“ (*Jan 17,3*). Jestliže jsme ve vztahu s Tím, který neumírá, který je samotným Životem a samotnou Láskou, tehdy máme život. Tedy „žijeme“ (*Spe*, 27), a žijeme navždy.

Proti čemu se staví křesťanská naděje?

Ona se staví:

- Proti **ateismu** XIX. a XX. století, který s sebou přinesl „protest proti nespravedlnostem světa“, ale stal se „protestem proti Bohu“. Nicméně, „jestliže tváří v tvář utrpení tohoto světa je protest proti Bohu pochopitelný, nárok na to, že lidstvo by mohlo a mělo dělat to, co žádný Bůh nedělá, ani není schopen udělat, je domýšlivý a vnitřně nepravdivý. Že z takových předpokladů následovaly největší krutosti a porušení spravedlnosti, to není náhodné, ale je to založené na vnitřní falešnosti takového nároku“ (*Spe*, 42).
- Proti **marxismu**, jehož nauka o diktatuře proletariátu nechala „za sebou bezútešné ničení, protože zapomněl na člověka a zapomněl na jeho svobodu (...). Věřil, že když dá do pořádku ekonomii, tak by se dalo do pořádku všechno. Jeho pravým omylem je materialismus: člověk vskutku není pouze produktem ekonomických podmínek, není možné ho uzdravit pouze zvnějšku, tím že vytvoříme příhodné ekonomické podmínky“ (*Spe*, 20-21).
- Proti mýtu **pokroku**, chápaného „jako nová forma lidské naděje“ (*Spe*, 20), jako „stále větší panovačnost nad přírodou“, „který iluzorně namlouvá, že by člověk mohl být vykoupen prostřednictvím vědy“ a který vykázal stále více víru a naději do privátu soukromé a individuální sféry. Aby byla vyloučena „dvoznačnost pokroku, dvoznačnost zapříčiněná faktem, že „on nabízí nové možnosti pro dobro, ale také otvírá propastné možnosti zla“ (*Spe*, 22) – je nutné aby:
 - byl růst vnitřního člověka, mravní růst lidstva: jestliže technickému pokroku neodpovídá

pokrok v etické formaci člověka, v růstu vnitřního člověka (viz *Ef 3,16*; *2 Kor 4,16*), tak to není pokrok, ale hrozba pro člověka a pro svět“ (*Spe*, 22).;

- rozum, „velký dar Boha člověku, se otevřel víře. Nemůže se vskutku zapomenout, že „vítězství rozumu nad iracionálním je také cílem křesťanské víry“ (*Spe*, 22-23). „Věda může velmi přispět ke zlidštění světa a lidstva. Ona ale také může změnit člověka a svět, jestliže není nasměrována silami, které se nacházejí mimo ni. (...). Není to věda, která vykupuje člověka. Člověk je vykupován prostřednictvím lásky (...). Lidská bytost potřebuje bezpodmínečnou lásku. Potřebuje onu jistotu, která působí, že říká: „... Ani smrt ani život, ani andělé ani mocnosti, ani přítomnost ani budoucnost, ani žádná moc, ani výšiny ani hlubiny, ani co jiného v celém tvorstvu nedokáže nás odloučit od lásky Boží, která je v Kristu Ježíši, našem Pánu“ (*Řím 8,38-39*). Jestliže existuje tato absolutní láska se svou absolutní jistotou – jenom tehdy - je člověk „vykoupen“, ať se mu přihodí cokoliv v jednotlivém případě. A toto se zamýšlí, když říkáme: Ježíš Kristus nás „vykoupil“ (*Spe*, 24-26);
- Proti **materialismu**: „Nejsou to prvky vesmíru, zákony hmoty, které nakonec definitivně vládnu světu a člověku, ale osobní Bůh vládne hvězdám – to je vesmíru; ne zákony hmoty a evoluce jsou poslední instancí, ale rozum, vůle, láska: Osoba (...). Život není pouhým produktem zákonů a příčinnosti hmoty“ (*Spe*, 5).
- Proti „současnému **nihilismu**, který rozežírání naději v srdci člověka a vede ho k myšlení, že uvnitř něho a okolo něho nic nevládne: nic před narozením, nic po smrti. Ve skutečnosti, jestliže chybí Bůh, mizí naděje. Všechno ztrácí hutnost. Je to jako by začala chybět dimenze hloubky a každá věc by se zplošťovala, zbavena svého symbolického významu, svého vyčnívání ve vztahu k pouhé materiálnosti“ (*BENEDIKT XVI., Homilie při prvních nešporách I. neděle adventní, 1.12.2007*).
- Proti **beznaději a úzkosti** dneška, která se může shrnout ve slovech starověkého náhrobního nápisu z prvních století křesťanství: *In nihil ab nihilo quam cito recidimus* („Do

ničeho z ničeho co nejrychleji znovu upadáme“; *Spe, 2*).

- Proti **určitému typu moderního křesťanství**, onoho, které je „z velké části soustředěno na jedince a jeho spásu“; onoho křesťanství, ve kterém „biblická naděje Božího království byla nahrazena nadějí království člověka, nadějí na lepší svět, který by byl pravým Božím královstvím“. Ale v této věci, i když je potřeba uznat, že zůstává velkým to, co tento typ křesťanství udělal pro výchovu člověka a péči o slabé a trpící, „si klademe otázku: kdy je svět „lepší?“ a co ho činí dobrým? Podle jakého kritéria se může hodnotit to, že je dobrý? A jakými cestami se může dosáhnout takového „dobroty?““ (*Spe, 30*).

Kde se můžeme učit naději a vykonávat ji?

Jsou hlavně čtyři místa:

1. Modlitba:

- jestliže mi už nikdo nenaslouchá, Bůh mi ještě naslouchá. Jestliže nemohu už s nikým mluvit, nikoho vzývat, k Bohu mohu vždycky mluvit. Jestliže už není nikoho, kdo by mi mohl pomoci – kde se jedná o potřebu nebo očekávání, které překonává lidskou schopnost doufat – On mi může pomoci (*Spe, 32*);
- Modlitba „musí z jedné strany být velmi osobní, setkáním mého já s Bohem, s žijícím Bohem. Nicméně z druhé strany musí být vždy znovu řízena a osvěcována velkými modlitbami církve a svatých, liturgickou modlitbou (...). Při modlitbě musí být vždy toto pletivo mezi veřejnou a osobní modlitbou“ (*Spe, 34*).

- #### 2. Jednání:
- Naděje v křesťanském smyslu „je nadějí aktivní, ve které bojujeme, „aby“ se svět stal trochu světlejší a lidštější (...). Jistě, nemůžeme „postavit“ Boží království našimi silami: To, co stavíme, zůstává vždycky královstvím člověka se všemi omezeními, která jsou vlastní lidské přirozenosti. Boží království je darem a právě uvědoměním si „nadhodnoty“ a více hodnoty nebe, zůstává také vždy pravdou, že naše jednání není lhostejné před Bohem a tudíž ani není lhostejné pro vývoj dějin. My sami můžeme otevřít svět vstupu Boha: pravdy, lásky, dobra (...). Tak na jedné straně z našeho konání vyvěrá naděje pro nás a pro ostatní; zároveň ale je velká naděje spočívající na slibech Boha, který nám

v dobrých i zlých chvílích dává odvahu a orientuje naše jednání“ (*Spe, 35*).

- #### 3. Utrpení:
- Je dalším místem pro naučení se naději: „Jistě je třeba dělat vše možné pro zmenšení utrpení, nicméně není to útek před bolestí, co uzdravuje člověka, ale schopnost přijmout soužení a v něm dozrávat, najít smysl prostřednictvím spojení s Kristem, který trpěl s nekonečnou láskou“ (*Spe, 36-39*).
- #### 4. Boží soud:
- „Víra v poslední soud je především a nade vše nadějí (...). Obraz posledního soudu je na prvním místě ne strašícím obrazem, ale obrazem naděje: pro nás snad přímo rozhodujícím obrazem naděje (...). Boží soud je nadějí ať proto, že Bůh je spravedlností, tak proto, že je milostí. Kdyby to byla pouze milost, která činí bezvýznamným všechno to, co je pozemské, Bůh by zůstal vůči nám dlužníkem odpovědi na otázku ohledně spravedlnosti: otázky pro nás rozhodující před dějinami a Bohem samotným. Kdyby byla čistá spravedlnost, mohl by být na konci pro nás všechny pouze motiv strachu“ (*Spe, 47*). „Obojí – spravedlnost a milost – musí být viděny v jejich správném vnitřním spojení. Milost nevylučuje spravedlnost. Nemění bezpráví v právo. Není gumou, která vše vymaže, takže by nakonec bylo zcela lhostejné, co a jak kdo na zemi učinil“ (*Spe, 44*).

Co říká naděje o posledních skutečnostech?

Křesťané očekávají poslední skutečnosti, nazývané kdysi poslední věci, smrt, soud, peklo, ráj (viz list: Co se děje při a po smrti?).

Jakými obrazy se vyjadřuje naděje?

- Obrazy naděje, které jsou nejdražší křesťanské tradici, jsou ony evangelní a jsou zvláště tři:
- Pokorné a tiché očekávání Izraele se starcem Simeonem a prorokyní Annou (viz Lk 2, 22-40);
- Postava dobrého pastýře, která byla velmi drahá prvotní církvi: „Tam byl pastýř všeobecně vyjádřením snu o pokojném a jednoduchém životě, po kterém lidé ve zmatku velkého města měli stesk. Nyní byl obraz čten uvnitř nového scénáře, který mu poskytoval hlubší obsah: „Hospodin je můj pastýř, nebudu mít nedostatek. I když půjdu roklí šeré smrti, nebudu se bát ničeho zlého, vždyť se mnou jsi ty“ (Žalm 23 (22), 1.4). Pravým pastýřem je Ten, kdo zná i cestu, která prochází údolím

smrti; Ten, který na cestě poslední samoty, na které mne nikdo nemůže doprovázet, kráčí se mnou a vede mne, abych jí prošel: On sám prošel touto cestou, sestoupil do království smrti, porazil ji a vrátil se, aby nás doprovázel nyní a aby nám dal jistotu, že spolu s ním se nachází průchod. Vědomí toho, že existuje Ten, který mě i ve smrti doprovází a svou „berlou a holí mi dává jistotu“, takže se nemusím bát žádného zla (viz Žalm 23 (22), 4): toto byla nová „Naděje“ (Spe, 6);

- Očekávání Marie na cestě, která spěchá do judských hor, aby se dostavila k Alžbětě: „obraz budoucí církve, která ve svém klíně nese naději světa skrze hory dějin“ (Spe, 50);
- „Ke konci třetího století nacházíme poprvé v Římě na náhrobku jednoho dítěte v kontextu se vzkříšením Lazara postavu Krista jako pravého filozofa, který v jedné ruce drží evangelium a v druhé ruce hůl pocestného, právě filozofa. Touto svou holí poráží smrt; evangelium přináší pravdu, kterou putující filozofové marně hledali. Na tomto obraze, který potom po dlouhé období zůstával v umění náhrobků, se stává evidentním to, co vzdělané, prosté osoby nacházely v Kristu: On sám říká, kým ve skutečnosti je člověk a co musí dělat, aby byl opravdu člověkem. On sám naznačuje cestu a tato cesta je pravdou. On sám je jak jedno, tak druhé, a proto je také životem, který všichni hledáme. On naznačuje také cestu za smrt; jen ten, kdo je schopen toto udělat, je opravdovým učitelem života“ (Spe, 6).

Které světky cituje papež Benedikt XVI. jako vzory naděje?

Z velkého množství žen a mužů, kteří dokázali dosvědčit jméno Páně až do krajnosti, ale také v námaze a radosti každého dne, v „malých námáhách každodennosti“, připomíná papež Benedikt XVI. zvláště:

- Životní příběh malé africké otrokyně, svaté Jozefíny Bakhity, narozené 1869 v Darfuru v Súdánu, která nakonec rozpoznala v Bohu už

ne hrozného pána, ale opravdu „úplně odlišného“, který jí změnil život. Ona říkala: „Já jsem definitivně milována a cokoliv by se stalo; jsem očekávána touto Láskou“ (Spe, 3).

- Převratné svědectví zachované v opravdovém a vlastním „dopisu z pekla“ vietnamského mučedníka Pavla Le-Bao-Thina († 1857): také v propasti vězení a nenávisti rozpoutané na samotných obětech; tento „vězeň pro jméno Kristovo“ zakusil spásu v Naději (viz Spe, 37).
- Vietnamský kardinál François Xavier Nguyen van Thuân († 2002), po 13 letech ve vězení, z nichž 9 v izolaci, který měl říci v jedné situaci zjevně úplného zoufalství, že naslouchání Bohu, moci k Němu mluvit, bylo pro něho vzrůstající silou naděje (viz Spe, 32).

Kdo je hvězdou naděje?

Nejsvětější Panna Maria! „Hymnem z 8./9. století, tudíž více než tisíc roků, církve zdraví Marii, Matku Boží, jako hvězdu mořskou“: *Ave maris stella*. Lidský život je cestou. Směrem k jakému cíli? Jak najdeme jeho cestu? Život je jako cesta na moři dějin, často temná a v bouři, cesta na které zkoumáme hvězdy, které nám naznačují směr. Pravými světly našeho života jsou osoby, které dokázaly správně žít. Ony jsou světly naděje. Jistě, Ježíš Kristus je světlem v pravém smyslu slova, světlo vzešlé nad všemi temnotami dějin. Ale abychom dospěli k Němu, potřebujeme také blízká světla – osoby, které darují světlo, vydávají ho z jeho světla a nabízejí tak orientaci pro náš přechod. A která osoba by mohla být více pro nás světlem naděje – ona, která svým „ano“ otevřela samotnému Bohu dveře našeho světa: ona, která se stala žijící Archou Smlouvy, ve které se Bůh stal tělem, stal se jedním z nás, zasadil svůj stan uprostřed nás (viz Jn 1,14)? Matko Boží, Matko naše, nauč nás věřit, doufat a milovat s tebou. Ukaž nám cestu směrem do Jeho království! Hvězdo mořská, sviť nad námi a ved' nás na naší cestě! (Spe, 49-50).

NB: Pro prohloubení tématu čtěte následující dokumenty:

- ENCYKLIKA BENEDIKTA XVI. ZVEŘEJNĚNÁ 30. LISTOPADU 2007, „*SPE SALVI FACTI SUMUS*“ – „V NADĚJI JSME SPASENI“ (ZKRATKA *SPE*)
- KATECHISMUS KATOLICKÉ CÍRKVE (KKC), 1020-1060; 1817-1821;
- KOMPENDIUM KKC, 207-216; 387.

Poznámka – Citace z Katechismu katolické církve nebo Kompendia odpovídají v některých případech italskému vydání. Katecheze je zpracována podle předlohy vypracované Mons. Raffaello Martinelli (http://www.sancarlo.pcn.net/argomenti_nuovo/pagina0.html). Katecheze naleznete: <http://spolotcepia.signaly.cz/>